

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsølille Sø

Natura 2000-område nr. 146
Habitatområde H129

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015
Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø
Natura 2000-område nr. 146
Habitatområde H129

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, H129

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Ny Østergade 7-11
4000 Roskilde
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet
Kort- og Matrikelstyrelsen

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-368-3

ISBN nr.

978-87-7091-369-0

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Hejede Sø

Fotograf: Søren Grøntved Christiansen, Lejre Kommune

Resume:

Natura 2000-plan for Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø (nr. 146). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	5
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier	10
Igangværende pleje og genopretning	11
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	12
<i>Vurdering af tilstand</i>	12
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	15
Målsætning	17
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	18
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	19
<i>Modstridende interesser</i>	20
Indsatsprogram	20
<i>Generelle retningslinjer</i>	21
<i>Konkrete retningslinjer</i>	22
<i>Forslag til mulige virkemidler</i>	23
Sammenhæng og synergi med Vandplanen	23
Strategisk miljøvurdering	23
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning....	24
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler ..	25
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	26
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen	29

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EUs Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger m.m. Der er ikke gennemført konsekvensvurderinger i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling til forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde, hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemiddel.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med se-

Natura 2000-plan

nerede ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland 2.2 Isefjord og Roskilde Fjord og 2.5 Smålandsfarvandet og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 1.336 ha og afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H 129. På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Natura 2000-plan

Fotograf: Mogens Holmen

Hjortesø i Bidstrupskovene

Natura 2000-området er udpeget for at beskytte i alt 12 arter og naturtyper, hvoraf 3 kræver særlig beskyttelse. Der er bl.a. tale om stor vandsalamander, overdrev med orkidéer og elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld.

Fotograf: Mogens Holmen

Tørvemose i Hjortesø Mose (Sphagnum warnsdorfii)

Området udgøres af de statsejede Bidstrupskove, den privatejede Helvigstrup Skov og små privatejede overdrev i Lejre Kommune, foruden Valsøllille Sø og private skovarealer ved Skjoldenæsholm i Ringsted Kommune. Desuden indgår et lille vådområde ved Stuelund i Holbæk Kommune.

Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø ligger umiddelbart syd for Hvalsø og strækker sig små 8 km mod syd gennem Bidstrup Skovene. Den nordlige del af området udgøres af Storskoven og Val-

Natura 2000-plan

borup Skov. Den gamle skovridergård ligger i en stor lysning, og der er bevaret gamle værdifulde skovenge, som kun kan bevares ved græsning eller slåning.

I den fredskovspligtige, skovbevoksede del af habitatområdet er der registreret en forekomst af naturtypen kildevæld (7220). Endvidere er der i skovnaturtyperne registreret mange forekomster af kilder og væld som en del af disse naturtyper. De registrerede kilder og væld har en meget svingende kvalitet mht. hydrologiske forhold. Det er vigtigt at sikre en hensigtsmæssig hydrologi for naturtypen.

Antallet af skovenge og lysåbne skovmoser, herunder tidvis våde enge og rigkær, er mindsket siden 1895, primært via tilgroning på grund af manglende drift og fremmet af kvælstoftilførsel, men de seneste 20 år er flere blevet genskabt, i mange tilfælde med en overraskende rig flora.

Hejede Overdrev blev frem til skovforordningen i 1805 anvendt til græsning af bønderne i Særløse, Skov Hastrup og de spredte skovgårde.

Områdets kalkoverdrev rummer små forekomster, der gennem en år-række har henligget uden drift – aktuelt afgræsses eller slås area-lerne. Forekomsterne af surt overdrev har formodentlig været græs-sede siden middelalderen – gødskning og måske isåning af kultur-græsser har forarmet overdrevsfloraen.

Valsøllille Sø i syd er på 97 ha inklusive øen, vandarealet er på kun ca. 21 ha.

Kun to forekomster af områdets kalkrige søer og vandhuller med kransnålgær er kortlagt; der er sandsynligvis yderligere en række både større og mindre søer af denne type.

En del søer i området er registreret som næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks, blandt andet Avnsø, Ellesø, Hejede Sø, Valsøllille Sø og Mortenstrup Sø.

Ellesø er en mindre, uforurenet skovsø med et overfladeareal på 2,1 ha og en største dybde på ca. 2,5 m. Søen opfylder vandkvalitetskravet i forhold til sommersigt dybde og fosforindhold. Der synes de seneste år at have foregået udsætning af et større antal ænder, hvilket kan udgøre en trussel mod søens tilstand.

Avnsø er en lidt større skovsø med et overfladeareal på 4,8 ha og en største dybde omkring 7,6 meter. Da søen ligger vindbeskyttet af høje træer og samtidig er dyb, dannes der typisk et temperaturspringlag i foråret, som varer ved til hen i efteråret. Søen har vandkvalitetskrav på en sommersigt dybde på mindst 2 meter og et maksimalt fosforindhold på 0,040 mg P/l målt som sommergennemsnit. Kravet

Natura 2000-plan

til fosforindhold er opfyldt, mens kravet til sigtddybden ikke var opfyldt ved seneste tilsyn i 2003. Årsagen til den ringere sigtddybde i 2003 sammenlignet med tidligere er ukendt. Avnsø har status som badesø i Lejre Kommune. Der er ingen kendte trusler.

Bøllesø på Særløse Overdrev, der er dannet ved tørvegravning, er registreret under typen brunvandede søer og vandhuller.

Omkring Hjortesø findes en veludviklet hængesæk og en mindre ved Bøllesø. Ved Ellesø og Stuelund er konstateret træbevoksede hængesække.

Hasselmus forekommer spredt i habitatområdet (listet på habitatdirektivets bilag IV), ligesom også hvepsevåge og sortspætte er kendte fra området (listet på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I, men ikke en del af udpegningsgrundlaget for N 146).

I basisanalyserne for Natura 2000-området N 146 Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk

Figur 2. Naturtyper, fugle og andre arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Natura 2000-området ligger i Lejre, Ringsted og Holbæk kommuner og indenfor vandplanområdet hovedvandoplandene 2.2 Isefjord og Roskilde Fjord og 2.5 Smålandsfarvandet.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommende i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering

Naturtyperne kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140) og rigkær (7230) er truede af arealreduktion/fragmentering. Arealerne af naturområderne er små, og størstedelen af forekomsterne ligger relativt isolerede.

Næringsstofbelastning

Indenfor Natura 2000 området sker der en årlig afsætning af luftbåret kvælstof på mellem 15 og 25 kg N/ha/år. Det betyder at laveste tålegrænse overalt er nået eller overskredet for naturtyperne surt overdrev (6230), kalkoverdrev (6210), rigkær (7230), tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140), brunvandet sø (3160) og kransnålalgesø (3140) – for hængesæk og søtyperne er tillige højeste tålegrænse nået eller overskredet indenfor området.

Kvælstof fra luften overskrider laveste tålegrænse for alle skovnaturtyper i Natura 2000-området. Den høje ende af tålegrænseintervallet vurderes at være overskredet i skovkanter og kan være overskredet i hele skoven.

Tilgroning

Tilgroning udgør en trussel for de lysåbne naturtyper. I flere af skovmoserne indvandrer rødgran, hvilket er uønsket her.

Uhensigtsmæssig hydrologi

Sikring af en naturlig hydrologi med naturlige svingninger i vandstanden i løbet af året er en betingelse for opretholdelse af flere af de våde/fugtige naturtyper. Moser og enge er fra gammel tid drænet og grøftet, hvilket hindrer naturlig hydrologi.

Uhensigtsmæssig drift

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges. I området er der registreret trusler fra intensiv skovdrift i form af jordbearbejdning i skovnaturtyperne bøg på mor (9110) og bøg på muld (9130).

Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til skovnaturtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

Invasive arter

Den invasive art kæmpe-bjørneklo er en trussel mod lysåbne naturtyper i området.

Igangværende pleje og genopretning

En stor del af Natura 2000-området drives af Naturstyrelsen med stor vægt på bevaring og forbedring af naturværdierne i såvel skov som på skovens åbne arealer. Skovdriften på arealerne sker efter naturnære principper, hvilket betyder, at man i driften arbejder målrettet for at sikre et kontinuert skovdække og opretholdelsen af et godt skovklima. Derved kan foryngelse af skoven som helhed basere sig på selvsåning; skovforyngelse forventes således hovedsageligt at foregå ved selvsåning, men traditionel plantning er ikke udelukket. Med den naturnære skovdrift fortsættes bestræbelserne på helt at undgå pesticider, og anvendelsen af gødning er begrænset til udpegede pyntegrøntarealer. Naturstyrelsen har udlagt en andel af de kortlagte skovnaturtypearealer i N 146 som urørt skov, græsningsskov og/eller arealer med plukhugstdrift. Der er i alt udlagt ca. 33 ha.

Der foregår aktiv naturforvaltning på de fleste lysåbne arealer i Bidstrup-skovene. Græsning på skovengene er næsten ophørt, men erstattet af høslæt på 6 enge i 2005. Tre af engene slås i juli og tre i september. Siden 2006 er der på nogle af engene blevet foretaget høslæt af to omgange, så der tages hensyn til både urter og sommerfugle. På nogle enge er der foretaget beskæring og rydning af træopvækst med års mellemrum. Det er planen fremover, at der nogle steder slås buskopvækst hvert år. Der gødes ikke mere, og nogle grøfter får lov at gro til. Grøfter og dræn er de seneste år flere steder reguleret for at opnå en øget vandstand i nogle af moserne. Det er ønskeligt, at det slæde materiale fjernes fra skovengene.

I Bidstrup-skovene er der af flere omgange opsat redekasser til hasselmus, der forekommer spredt i habitatområdet. Der er desuden plantet træer og buske egnet for hasselmus i ledelinjer flere steder i skoven. Der foreligger et tillæg til driftplanen, blandt andet med udpeging af korridorer med hasselmusvenlig pleje.

På Særløse Overdrev foregår der græsning med kreaturer på det nordøstlige areal, mens der frem til og med 2008 blev græsset med får på en del af det sydvestlige areal. Der er givet tilskud til hegning, og der er foretaget kratrydning med års mellemrum. På midterstykket foretages årligt høslæt, dog ikke i 2009. I en kortere årrække

blev høslættet efterfulgt af kreaturgræsning, men dette er nu ophørt. Et våd-område med tilgrænsende skrænter er hegnet og bliver afgræsset sammen med det nordøstlige areal.

I 1992 blev et vandhul oprenset på midterstykket, og i 2005 blev en vinteroversvømmet lavning på det nordøstlige overdrev uddybet med det formål at få en permanent sø.

Lejre Kommunalbestyrelse har en bekæmpelsesplan for kæmpe-bjørneklo, og alle forekomster af kæmpe-bjørneklo bliver bekæmpet.

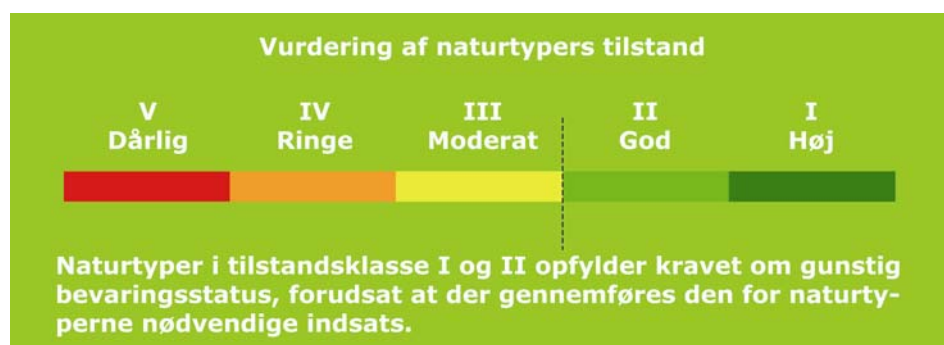
Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle tilstand, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en prognose for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovnaturtyper. Naturtyperne er kortlagt i dels basisanalyserne, dels en efterfølgende kortlægning. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius 5 m og et strukturindeks baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandingsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

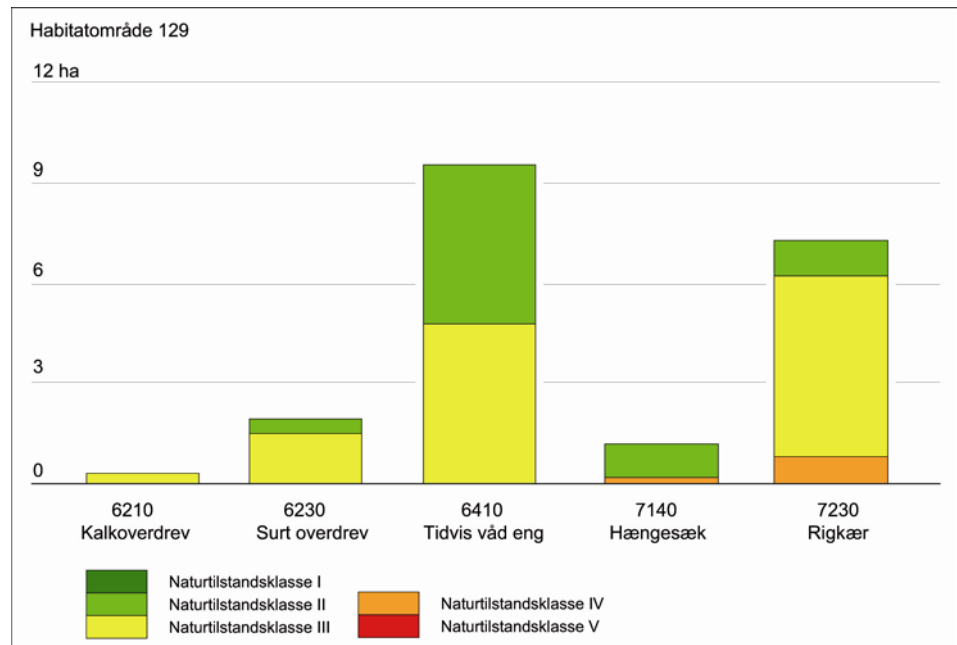

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper

Natura 2000-plan

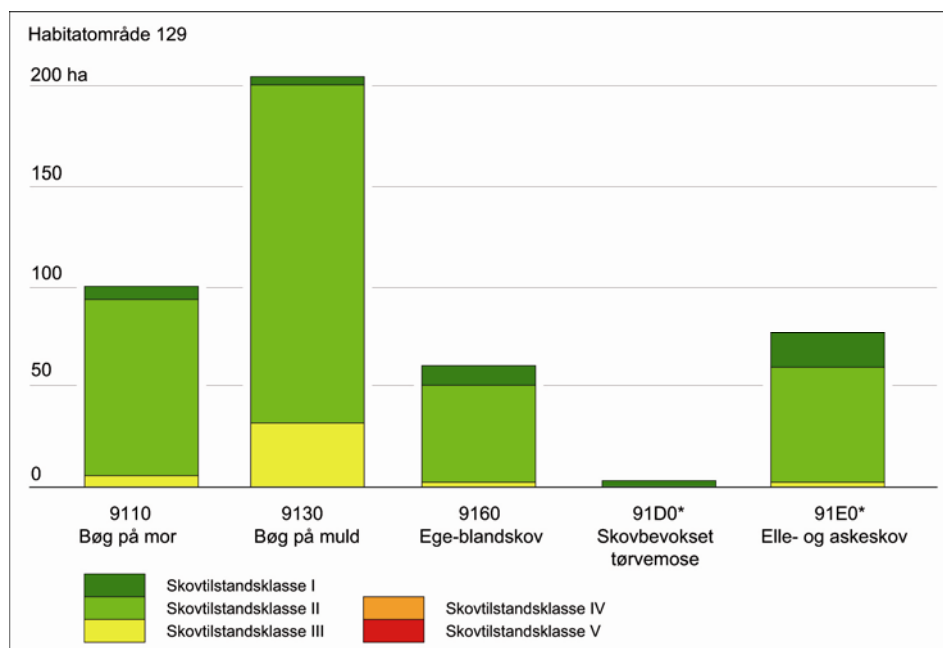
Strukturindeks og artsindeks sammenvejes til et samlet udtryk for natur-/skovtilstanden på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

I figur 4 er vist natur-/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

Figur 4a. Naturtilstand for de af Natura 2000-områdets lysåbne naturtyper, som er tilstandsvurderet

Natura 2000-plan

Figur 4b. Skovtilstand for de af Natura 2000 områdets skovnaturtyper, som er tilstandsvurderet.

I Natura 2000-område N 146 er der foretaget kortlægning og tilstandsvurdering af følgende lysåbne naturtyper i habitatområde H129:

Habitatområde 129

Naturtype	Naturtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
6210 kalkoverdrev			0,3		
6230 surt overdrev		0,4	1,5		
6410 tidvis våd eng		4,7	4,8		
7140 hængesæk		1,0	0,0	0,2	
7230 rigkær		1,1	5,4	0,8	
Hovedtotal		7,2	12,0	1,0	

Tabellen viser de tilstandsvurderede lysåbne naturtypers fordeling i ha på naturtilstandsklasse

I Natura 2000 området er kortlagt 5,2 ha søtyper (10 forekomster); 4,1 ha er tilstandsvurderet (7 forekomster), se skema herunder.

Habitatområde 129

Naturtype	Strukturklasse og naturtilstandsklasse (ha)					Ej vur.
	1	2	3	4	5	
3140 kransnålgæsø		0,26				
3150 næringsrig sø		1,26		2,57		
0						1,07

Natura 2000-plan

Hovedtotal		1,52		2,57		1,07

Habitatområde 129

Naturtype	Artsklasse (ha)					Ej vur.
	1	2	3	4	5	
3140 kransnålalgesø	0,03	0,22				
3150 næringsrig sø		0,57	0,69	2,57		
0		1,05				0,03
Hovedtotal	0,03	1,84	0,69	2,57		0,03

Tabellen viser de tilstandsvurderede søtypers fordeling i ha på henholdsvis strukturklasse, artsklasse og naturtilstandsklasse

I Natura 2000 område N 146 er der foretaget kortlægning og tilstandsvurdering af følgende skovnaturtyper i habitatområde H129:

Naturtype	Skovtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
9110 bøg på mor	6,02	88,78	5,39		
9130 bøg på muld	4,22	168,44	32,12		
9160 ege-blandskov	11,22	48,43	2,49		
91D0 skovbevokset tørvemose	4,48	0,34			
91E0 elle- og askeskov	20,61	59,00	2,76		
Hovedtotal	46,54	365,00	42,75		

Tabellen viser de tilstandsvurderede skovnaturtypers fordeling i ha på skovtilstandsklasse

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte naturforekomster på Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EUs vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtyper og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur-/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne vurderet gunstig, vurderet ugunstig og ukendt prognose.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Ingen af de kortlagte forekomster.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- Kalkoverdrev (6210), da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet på mere end 25% af det kortlagte areal med naturtypen.
- Surt overdrev (6230), da laveste (og højeste) tålegrænse for N-deposition er overskredet på mere end 25% af det kortlagte areal med naturtypen.
- Tidvis våd eng (6410), da mere end 25% af det kortlagte areal er i strukturklasse III-V, og laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet på mere end 25% af det kortlagte areal med naturtypen.
- Hængesæk (7140), da laveste (og højeste) tålegrænse for N-deposition er overskredet på mere end 25% af det kortlagte areal med naturtypen.
- Rigkær (7230), da mere end 25% af det kortlagte areal er i strukturklasse III-V, og laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet på mere end 25% af det kortlagte areal med naturtypen.
- 9110 Bøgeskov på mor, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 9130 Bøgeskov på muld, da højeste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 9160 Egeskove og blandskove, da højeste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 91D0 Skovbevoksede tørvemoser, da højeste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 91E0 Elle- og askeskove, da højeste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- Kransnålgæsø (3140) og brunvandet sø (3160), da højeste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- Næringsrig sø (3150), da mere end 25% af det kortlagte areal er i strukturklasse III-V.

Prognosen er ukendt for de følgende naturtyper og arter på grund af manglende eller mangelfuld kortlægning og tilstandsvurdering:

- Urtebræmme (6430)
- Kildevæld (7220)
- Stor vandsalamander

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gun-

stig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

- *Natura 2000 området udgøres af et sammenhængende område med større skove med lysåbne naturtyper i eller i randen af skovområderne.*
- *Natura 2000 områdets natur- og skovnaturtyper sikres god-høj naturtilstand.*
- *Områdets nationalt truede naturtyper prioriteres højt. Det gælder kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410), kildevæld (7220) og rigkær (7230). Hvor det naturmæssigt er muligt, udvides arealet af disse naturtyper, og forekomsterne sammenbindes.*
- *Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder.*

Baggrund for den overordnede målsætning

- *Skovnaturtyperne bøg på muld (9130), bøg på mor (9110) og egeskove, blandskove (9160) og den prioriterede elle- og askeskov (91E0) udgør alle en meget stor andel af det samlede areal med naturtyper i området.*
- *I Natura 2000 området er der specielt fokus på naturtyperne kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), tidvis våd eng*

(6410) og rigkær (7230), som er nationalt truede naturtyper, jf. bilag 2 i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Natura 2000-retningslinjer for målfastsættelse og indsatsprogram". Arealet af disse naturtyper øges og sammenkædes om muligt.

- Natura 2000 området rummer potentialer for udvidelse af arealet med overdrev.
- Natura 2000 området rummer store potentialer og gode muligheder for udvidelse af arealet med naturtyperne rigkær og tidvis våd eng, gennem hensigtsmæssig drift med rydning af vedplanter og udvidelse og genoptagelse af afgræsning/høslæt på skovenge og overdrev.
- Området rummer ligeledes potentiale for udvidelse af arealet med hængesæk, dels ved rydning af tilgroede hængesækarealer, dels ved rydning af naturtypen skovbevokset tørvemose.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Natura 2000 området, N 146 Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur-/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose, skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang. For en række naturtyper udvides arealet (se nedenfor), for øvrige naturtyper og for levesteder for stor vandsalamander sikres, at arealet er stabilt eller stigende, hvis naturforholdene tillader det.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur-/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose, skal udviklingen i deres natur-/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. For arterne betyder det, at deres levesteder skal kunne danne grundlag for en ynglebestand/antal rastende fugle som minimum svarende til tilstanden ved direktivernes ikrafttræden eller et højere bestandsniveau, der siden da har afspejlet levestedernes bæreevne. For arten stor vandsalamanders vedkommende betyder det, at artens levesteder skal kunne danne grundlag for opretholdelse af levedygtige bestande med mulighed for genudveksling mellem delpopulationer samt nyetablering af delpopulationer.*

- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med kalkoverdrev (6210) øges, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med surt overdrev (6230) øges, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med tidvis våd eng (6410) øges, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Rød-gran fjernes fra forekomsterne. Naturlig hydrologi sikres.*
- *Arealet med rigkær (7230) øges, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Rød-gran og øvrige vedplanter fjernes fra forekomsterne.*
- *Arealet med hængesæk (7140) øges, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Rød-gran fjernes fra forekomsterne.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Naturtyperne kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410) og rigkær (7230) har på nationalt og regionalt niveau haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypernes bevaringsstatus at være ugunstig. I bilag 2 i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Natura 2000-retningslinjer for målfastsættelse og indsatsprogram" er de nævnte naturtyper derfor opført som truede naturtyper. Der vil derfor blive gjort en indsats for at øge arealerne af især disse naturtyper.

Især øgning af arealet med tidvis våd eng og rigkær kan betyde en indskrænkning af arealet med habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskove (91E0), som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. For rigkærenes vedkommende prioriteres hensynet til at genskabe større sammenhængende arealer de steder, hvor der er tale om unge elle- og birkesumpe, som enten er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere lysåben natur. Bortset fra i potentielle højmoser skal gamle og veludviklede forekomster af ellesumpe og skovbevoksede tørvemoser bevares. Rydning af unge elle- og askeskove i forbindelse med genskabelse af rigkær kan kun ske under forudsætning af, at arealet af skovnaturtypen opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode.

Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovs-pligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 *Reduktion af kvælstofdeposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til naturtyperne reduceres herunder fra dræntilløb og fodring. For marine naturtyper, søer og vandløb reguleres tilførslen via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi på arealer med tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140) og rigkær (7230), skovbevokset tørvemose (91D0), elle- og askeskov (91E0) samt på levestederne for stor vandsalamander. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.*

- 1.3 *De terrestriske lysåbne naturtyper sikres en optimal ekstensiv drift og pleje.*
- 1.4 *Skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen, primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.5 *Områdets søer sikres gode fysiske forhold. Indsatsen sikres gennem vandplanlægningen.*
- 1.6 *Der sikres velegnede levesteder for stor vandsalamander.*
- 1.7 *De invasive arter bekæmpes vha. de bedste kendte metoder. Spredning af de invasive arter forebygges.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Naturtyperne kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140) og rigkær (7230) er truede af arealreduktion/fragmentering. Arealerne af naturområderne er små og størstedelen af forekomsterne ligger relativt isolerede. Arealet med kalkoverdrev (6210) udvides, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Surt overdrev (6230) udvides med i størrelsesordenen 3-7 ha, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Tidvis våd eng (6410) udvides, hvor de naturgivne forhold gør det muligt, hvor de naturgivne forhold gør det muligt; rød-gran fjernes; naturlig hydrologi sikres. Rigkær (7230) udvides med i størrelsesordenen 2-5 ha, hvor de naturgivne forhold gør det muligt; rød-gran og øvrige vedplanter fjernes. Hængesæk (7140) udvides, hvor de naturgivne forhold gør det muligt; rød-gran fjernes.*

Indsatser efter sigtelinie 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 *Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*

Indsatser efter sigtelinie 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 *Arealet med kalkoverdrev (6210) udvides, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Surt overdrev (6230) udvides med i størrelsesordenen 3-7 ha, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Tidvis våd eng (6410) udvides, hvor de naturgivne for-*

hold gør det muligt; rød-gran fjernes; naturlig hydrologi sikres. Rigkær (7230) udvides med i størrelsesordenen 2-5 ha, hvor de naturgivne forhold gør det muligt; rød-gran og øvrige vedplanter fjernes. Hængesæk (7140) udvides, hvor de naturgivne forhold gør det muligt; rød-gran fjernes.

Forslag til mulige virkemidler

Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med Vandplanen

Natura 2000-planen er koordineret med Vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og Vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og på levestederne for de arter, der er tilknyttet vand. Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter Vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

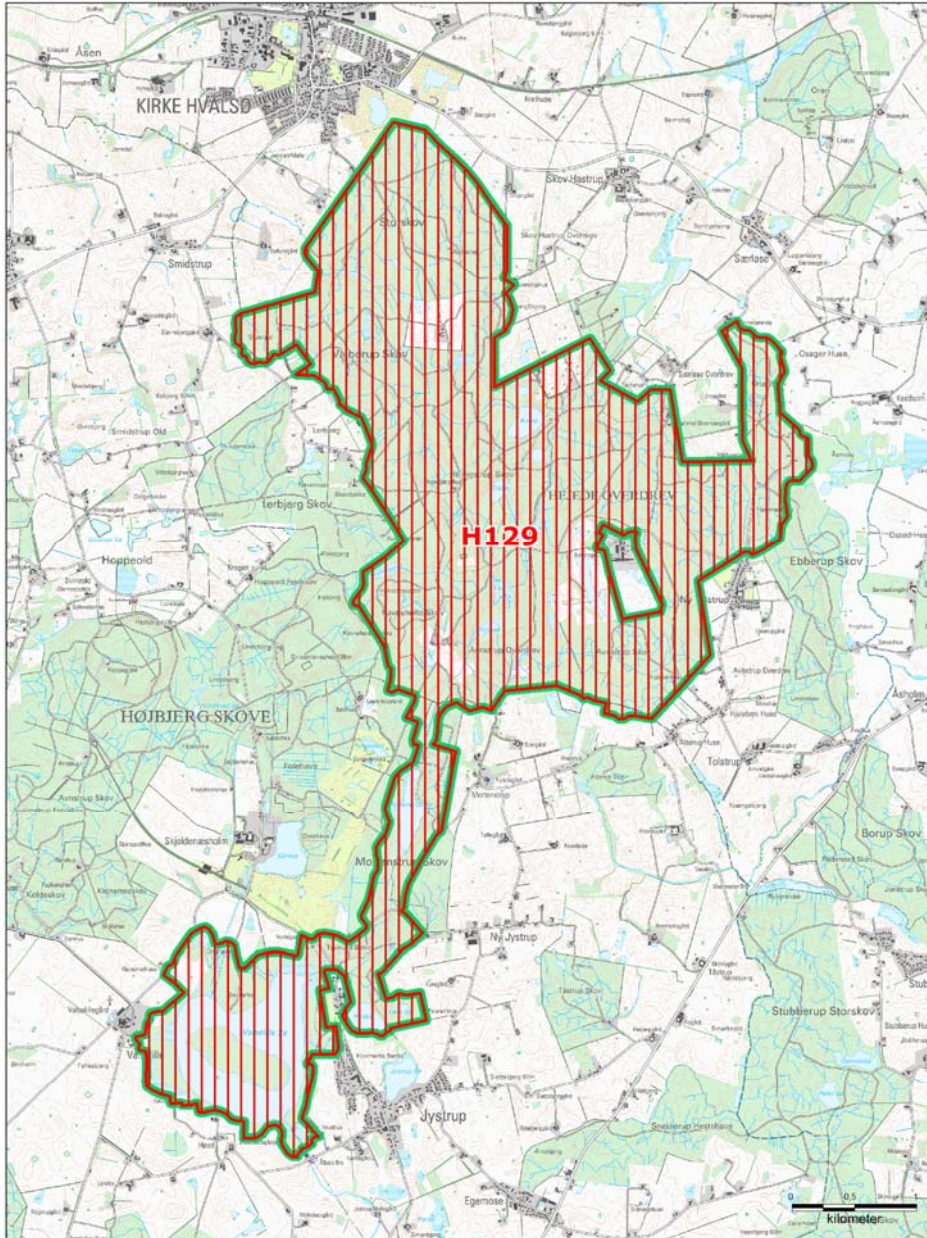
Planlagt indsats efter Vandplanen, der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt afdækkes i forbindelse med vedtagelse af Vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. N 146 Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-område N146 Hejde Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø

 Natura 2000-område N146
 Øvrige Natura 2000-områder

 Fuglebeskyttelsesområde
 Habitatområde

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i en database - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område. Se www.naturstyrelsen.dk – under dette Natura 2000-område.

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødsning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter;

Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstofbelastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes

udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

N 146 - Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsølille Sø

- kan læses på Naturstyrelsens hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk